

חדשות הגן הזואולוגי

אתר האינטרנט של הגן הזואולוגי

אנחנו שמחים לבשר שאתר האינטרנט החדש של הגן הזואולוגי עלה לאוויר. באתר החדש מידע על המחקר הנערך בגן, על בעלי החיים שבו, על התכניות לעתיד, על המתחדש בהווה ועוד ועוד... אתם מוזמנים לגלוש בו להנאתכם: <http://zoo.tau.ac.il>

הגן למחקר זואולוגי
ע"ש א' מאיר סיגלס

אודות המחקר בגן בעלי החיים בגן ביקור בגן

Search

מחקר, חינוך ושמירת טבע
הגן למחקר זואולוגי באוניברסיטת תל אביב הוא מרכז מחקר מוביל וייחודי מסוגו בישראל.
הגן מחזיק את האוסף הגדול בעולם של בעלי חיים מקומיים: כ-40 מיני יונקים, 100 מיני עופות ו-80 מיני זוחלים ודו-חיים.
בגן מתקיימים פרויקטים רבים לשמירת טבע.
קמפוס טבע מקיים בגן פעילויות חינוכיות להנחלת הידע המדעי לציבור הרחב.

ביקור בגן
הביקור בגן הזואולוגי הוא בהדרכה ודורש חיוס מראש באמצעות קמפוס טבע.
להמשך קריאה

סיור וירטואלי בגן
סיור וירטואלי בגן דרך Google street view להמשך קריאה

מבט לעתיד
פרויקטים ותכניות לפיתוח הגן להמשך קריאה

מפת הגן

הודעות וחדשות
הזאבה שושה חזרה לגן, בתקווה שתתרבה עם הזכר הדומיננטי בגן. להמשך קריאה

ציפורניים מלאכותיות לעטלף
עקב בעיה בריאותית, אחד מעטלפי הפירות של הגן עבר פרוצדורה רפואית, שבה הותקנו לו ציפורניים מלאכותיות. להמשך קריאה

דיירים חדשים בגן הזואולוגי
לגן הזואולוגי הגיעו דיירים חדשים, חלקם מהגן הזואולוגי באבו-כביר וחלקם מהגן-פארק בקריית מוצקין. להמשך קריאה

את חדשות הגנים תוכלו לקרוא גם [באתר קמפוס טבע](#)

בריכת צבים חדשה

לצד השביל המזרחי של הגן, שנמצא כעת בשלבי שיפוץ אחרונים, נבנתה בריכה חדשה לצבים. מיקום הבריכה נבחר במטרה להנגיש את הצבים, שעד כה היו מחוץ לתצוגה, לקהל המבקרים, ולהעניק תוכן נוסף לאזור השביל. ב-1.12.15 שוחררו בבריכה החדשה חמישה צבי ביצה ושני צבים רכים, והם מתאקלמים לאטם בביתם החדש. על הקרקע, ליד אזור הבריכה שבו הקיר נמוך, נבנה משטח שיזוף עבור הצבים. עוד ייבנה משטח עלייה נוח מהמים

אל משטח השיזוף. מאחורי משטח השיזוף מתוכננת צמחיית גדות, שתעניק לאזור מראה טבעי יותר ותאפשר לצבים לחוש עוד יותר "בבית". בעתיד תוקם באחת מהפינות תצוגה של צבגון אדום-אוזן, מין פולש בישראל, שגם אותו חשוב להכיר.

העבודה על הבריכה טרם הסתיימה, ועם סיום העבודה תוחלף הגדר הזמני בגדר נמוכה יותר ואסתטית. בריכות הצבים שהיו באזור המחקר רוקנו, וכעת נבנה במקומן חדר למכולת האשפה.

סיפור רומנטי עם סוף קוצני

קיפודי החולות שלנו, זכר ונקבה, חיו להם בשני כלובים נפרדים – כיאה לבעלי חיים סוליטריים, אך סמוכים. לפני כשלושה או ארבעה חודשים, המטפלים שמו לב שהזכר מצליח להתגנב ולהיכנס לכלוב הנקבה. הזכר הסורר היה מוחזר לכלובו, אך למחרת בבוקר נמצא שוב מבלה בכלוב הנקבה.

התנהגות זו חזרה על עצמה במשך תקופה קצרה, אך לפתע נפסקה. שבועות מספר לאחר מכן, בסוף נובמבר, התגלו ארבעה גורים, כבני חודש וחצי...

באמצע דצמבר הופרדה המשפחה והגורים הועברו לכלוב תצוגה מרווח בחצר הזוחלים: הכלוב המערבי ביותר בשורת הכלובים הצפונית בחצר. על פי הצעת ברק לוי, המטפל בהם, התכנית היא להרגיל את הקיפודים הצעירים לאכול חרקים – מעדן אהוב עליהם

ביותר – בשעות הבוקר, וכך לפתותם להיות פעילים בשעות שבהן נערכות הדרכות בגן. בתמונה: ארבעת הקיפודים המתבגרים מתחילים להכיר את סביבת חייהם החדשה.

אחד ממריוני החולות בביתו החדש, צילום: מיכל זייצוב-רז

תצוגת מריוני חולות

כחלק מפרויקט המחקר של מיכל זייצוב-רז ואור קומאי, בהנחיית פרופ' תמר דיין, הובאו לגן הזואולוגי חמישה מריוני חולות – שלוש נקבות ושני זכרים. המריונים נאספו ב-28.11.15, בשדות צאליים וגבולות. מריון החולות הוא מין אנדמי, הנמצא בסכנת הכחדה. מטרת המחקר היא לאמוד את מידת שכיחותם של מריוני החולות

בשדות החקלאיים בהשוואה לשכיחותם בשמורות הטבע באזור. המחקר נערך הן באמצעות לכידות והן באמצעות ניתוח צנפות של תנשמות ויגשופי עצים. מריוני החולות הוכנסו לתצוגה, ליד כלוב הקיפודים החדש, בשורת הכלובים הצפונית בחצר הזוחלים.

צילום: עוז ריטנר

עדכונים מלהקת הזאבים

הזאבה שושה, שחזרה אלינו לאחר שנים שבהם חייתה בגן הזואולוגי באבו-כביר, לא מצליחה להשתלב בלהקה לצערנו. הנקבה הבוגרת שלנו שומרת על מעמדה כנקבת אלפא בלהקה, ולאור העובדה שלרוב רק נקבת אלפא מתרבה, לא סביר ששושה תתרבה במבנה הנוכחי של

הלהקה. לכן הוחלט על הפרדת כוחות: שושה הוצמדה לזכר הצעיר יותר, והנקבה הבוגרת שלנו – לזכר הבוגר, ושני הזוגות חולקים לסירוגין את חצר הטיולים. היחסים בין שושה לזכר הצעיר הם קרירים בינתיים, אך אנחנו מקווים שהם יתחממו עם הזמן, אולי כשושה תתייחס.

חדשות הגן בקטנה

השנה חלפה במהירות, החורף הגיע ובדיוק כמו בשנה שעברה, אווזי הננה שוב יוצרים זוגות ומתחילים להפגין תוקפנות ולהרחיק את העוברים ושבים מאזורי הקינון שלהם.

עקב החורף הועברו חלק מהזוחלים

מהתצוגה באופן זמני והוכנסו לחימום בחדר סגור, ביניהם רב-חנק מצוי ואיגואנה.

במסגרת עבודות פירוק האסבסט, הנערכות

בגן הזואולוגי כחלק מפירוק האסבסט

באוניברסיטה כולה, פורק האסבסט מכלוב

הנשרים הגדול. קודם לפירוק הועברו

הנשרים לכלובים מרווחים מחוץ לאזור

התצוגה, והם יוחזרו לכלובם מיד לאחר

סיום העבודה. האסבסט יוחלף בפאנל

מבודד, המשמש לבידוד מרעש ומקרינת השמש.

28.12.14, חדשות הגנים,
דפנה לב, ד"ר רון אלעזרי, כנרת מנביץ

אוניברסיטת תל אביב
קמפוס טבע

זהירות! הננה תוקפים בשבילים...

כיום חיים בגן הזואולוגי 13 אווזי ננה, מתוכם מקננים כעת ארבעה זוגות. בתקופת הדגירה, הזכרים מרחיקים בתוקפנות את כל מי שמתקרב לאזור הקינון. אם ננה רודף אחריכם – אל תיבהלו ואל תגיבו בתוקפנות כלפיו. הננה שלטו סובלים קצת מחוסר ביטחון, ואנו מנסים להעלות להם את הביטחון העצמי...

(תודה לד"ר דניאלה בר-יוסף על השלט מהוואי)

ננה תוקף את רון

ננה בעמדת תקיפה

חדשות הגן הבוטני

על מטוסים, מחתרות ושמירת טבע

חומעת האווירון (*Rumex rothschildianus*) הוא צמח חד-שנתי דו-ביתי נדיר ביותר, האנדמי למישור החוף המרכזי בישראל. בטבע נותרו אוכלוסיות בודדות של מין זה באזור השרון. הצמח תואר לראשונה למדע על ידי אהרון אהרונסון בשנת 1906, אשר העניק לו את שמו המדעי לכבודו של הברון רוטשילד. שמו העברי ניתן לו על שם צורת פירותיו המזכירה אווירונים קטנים. בגן נוח נפתולסקי לצמחיית ארץ ישראל יש חלקה המוקדשת לצמחי החוף. בחלקה זו מינים רבים של צמחים המוגדרים "מינים אדומים" – מינים הנמצאים בסכנת הכחדה עקב פיתוח מסיבי בשטחי הגידול הטבעיים שלהם, ביניהם חומעת האווירון. בתחילת חודש דצמבר נזרעו בחלקת החוף ובמשתלה בגן מאות זרעים של חומעת האווירון. הגן הבוטני של אוניברסיטת תל אביב הוא גן מקלט עבור צמחי ארץ ישראל הנמצאים בסכנת הכחדה. המטרה היא לשמר מינים אלה ולנסות לקיים אוכלוסייה יציבה על מנת לאפשר את השבתם לטבע בעת הצורך. במהלך החורף אפשר יהיה לעקוב אחרי התפתחותם של הצמחים וליהנות מפריחתם הייחודית בחודשי האביב.

צמחים צעירים במשתלה
צילום: כנרת מנביץ

חומעת האווירון – פירות
צילום: יובל ספיר

חלקת חומעת האווירון
צילום: יובל ספיר

יש מה לאכול!

אחד ממוקדי היופי בגן הבוטני הוא ללא ספק אוסף הצמחים הטרופיים ע"ש דפנה קרסו. בימים אלו התחדשה החממה הטרופית במתחם המוקדש לצמחי תועלת, אשר משגשגים באקלים המבוקר של החממה. קבוצה זו כוללת מיני צמחים קטנים וגדולים מצורות חיים מגוונות, אשר נפוצים באזורים הטרופיים של כדור הארץ. מרביתם משמשים במקומות שונים בעולם מקור למזון וחלקם צמחי מרפא. בין המינים במתחם זה: קריקת הפפיה (פפאיה, *Carica papaya*), צמח עשבוני דמוי עץ שמוצאו ממרכז אמריקה. פירותיו הגדולים טובים מאוד למאכל וגם משמשים לטיפול במגוון תחלואים; פלפל שחור (*Piper nigrum*), אננס מצויץ (*Ananas comosus*) אשר מניב פירות עתה, וקפה ערביקה (*Coffea arabica*).

אננס, צילום: משה פרי

צמחי תועלת בחממה הטרופית, צילום: משה פרי

צבע מהטבע

בימים אלה החל לפרוח השיח כופר לבן (*Lawsonia inermis*) בערוגת צמחי הצבע הסמוכה לבניין המשרדים. פריחתו לבנה ופירותיו עגולים וקטנים. צמח זה מוכר יותר בשם "חינה", שכן מעליו המיובשים והטחונים מפיקים חומר צבע המשמש לצביעת השיער והעור הנקרא לאוסון (Lawson). חומר זה נקשר לקרטין הנמצא בעור, בשיער ובציפורניים וצובע אותם בגווני חום-אדמדם ועד אדום. החומר משמש לעתים גם לצביעת צמר, משי ועור מעובד. חומר זה נמצא

בשימוש מאז ימי מצרים העתיקה, לפני כ-6,000 שנים, ועד ימינו, והוא בעל חשיבות הן בטקסים דתיים וחתונות מסורתיות והן בתעשיית הקוסמטיקה המודרנית.

גם הצמח סנא מדברי (כסיה מדברית, *Senna italica*) משמש למטרות דומות. מעליו מפיקים חומר הנקרא "חינה טבעית" או "חינה בלונדינית", המקנה לשיער ברק וצבע צהבהב. הצמח גדל בארץ בנחלים בערבה ובאזור אילת, וניתן לראותו בגן בערוגת צמחי המדבר החם. תפוצתו העולמית משתרעת בצפון-מזרח אפריקה, וישראל היא קצה גבול תפוצתו.

צמח נוסף המשמש למטרות דומות הוא אלקנת הצבעים (*Alkanna tinctoria*). במקרה זה שם הסוג בלטינית ובעברית מגיע מהערבית, והוא שיבוש של המילה "אל-חינה". לשורשי הצמח גוון אדום, המתמוסס בשמן או בכוהל ושימש בעבר, ובאזורים מסוימים משמש עד ימינו, לייצור מוצרי קוסמטיקה המיועדים לצביעת הפנים והגוף, לצביעת לכה המיועדת למוצרי עץ וכן לצביעת מוצרי מזון כצבע מאכל. הצמח גדל במישור החוף בקרקעות חמרה וחול מיוצב, וניתן לראותו בחלקת הכורכר בגן הבוטני.

כופר לבן
צילום: גברי שיאון

סנא מדברי
צילום: גברי שיאון

אלקנת הצבעים
צילום: גברי שיאון

מתחת לסלע

באזור החורש בגן נחבאות להן כמה חלקות של קירות ומסלעות. סלעים ומצוקים יוצרים בית גידול מיוחד, השונה מסביבתו. הצמחים הגדלים בו מנצלים כיסי קרקע וסדקים בסלע, המכילים קרקע בנפח מצומצם הנוטה להתייבש במהירות. יש צמחים המותאמים דווקא לתנאים אלה. חלקם מסתפקים בקרקע רדודה ומועטה ועמידים ביובש, כגון מיני צורית (*Sedum spp.*), ולחלקם שורשים המסוגלים לחדור לתוך סלעים ולהמיס אותם, כגון מציץ סורי (*Podonosma orientalis*) וזוטה לבנה (*Micromeria fruticosa*). צמחים אלה מעדיפים את בית הגידול הזה, בשל התאמותיהם

זוטה לבנה, צילום: כנרת מנביץ

המיוחדות, ובכך נמנעים מתחרות עם צמחים אחרים על בתי גידול טובים יותר. בחלקות צומח הכתלים ומסלעות החורש נשתלים בימים אלה כמה צמחים אופייניים ומעניינים, כגון אשבל מופסק (*Stachys distans*), הפורח בוורוד-לבנבן, כרוב כרתי (*Brassica cretica*), הפורח בצהוב והוא קרוב לכרוב התרבותי, ומישיה פעמונית (*Michauxia campanuloides*), בעלת הפרחים הלבנים והגדולים בעלי המבנה המוזר. שני האחרונים הם "מינים אדומים" הנתונים בסכנת הכחדה בארץ.

מסלעה בחורש הים-תיכוני, צילום: כנרת מנביץ

מישיה פעמונית, צילום: יובל ספיר

אורתופדיה לעצים (חלק ב'): שיטה צהובת-גזע

השביל הראשי בכניסה לגן הבוטני מוצל על ידי שני עצים גדולים מהמין שיטה צהובת-גזע (*Acacia xanthophloea*) – עץ קוצני שמוצאו ממזרח אפריקה, הפורח בחודשי הסתיו ומבשיל פירותיו בסוף החורף. העץ משמש לבנייה ונגרות, כצמח מרפא וכן כמקור מזון לבעלי חיים בחקלאות. שני עצים אלה נשתלו לפני עשרות שנים, עם הקמת הגן. בעבר היו שלושה עצי שיטה, אולם לפני כ-12 שנים אחד מהם קרס, וכיום אנו משתדלים לטפל בעצים גדולים ברחבי הגן על מנת למנוע הישנות מקרים דומים. לכן, בתחילת חודש דצמבר נעשה טיפול הפחתת משקל, פתיחת נוף וכן טיפול אורתופדי, הכולל פריסת כבלים לתמיכה בנוף לשני עצי השיטה הגדולים. הנוף הרב שהוסר שימש

אותנו, לאחר גריסה, לחיפוי

הקרקע מתחת לעצים.

הגן הבוטני באוניברסיטת

תל אביב לוקח חלק פעיל

במיזם "שומרים על העצים"

של פקיד היערות – משרד

החקלאות ופיתוח הכפר.

מידע נוסף על המיזם

אפשר למצוא בקישור [זה](#).

טיפול אורתופדי לשיטת צהובת-גזע, צילום: משה פרי

פריחת הכרכום

כרכום החרמון, תת-מין ארץ ישראלי
צילום: גברי שיאון

כרכום השבכה, צילום: יעל אורגד

כרכום חורפי, צילום: גברי שיאון

בעונה זו של השנה אנו נהנים בגן מפריחתו המרשימה של כרכום החרמון מתת-מין ארץ-ישראלי (*Crocus hermoneus palaestinus*). הכרכום פורח בסתיו, לרוב ללא עלים – העלים מבלבלים רק לאחר גשם חזק, בסביבות חודש נובמבר. השנה ירדו גשמים משמעותיים כבר באוקטובר, כך שהפריחה ולבלוב העלים מתרחשים במקביל. זהו צמח בעל בצל תת-קרקעי (גיאופיט) ופרח גדול ומרשים הפורח סמוך לפני הקרקע. גווני הפרח נעים בין לבן-ורדרד לסגול. לכרכום החרמון תפוצה מקוטעת בארץ: בחרמון גדל תת-המין החרמוני, ובשומרון, באזור רמאללה ובית-אל גדל תת-המין הארץ-ישראלי, באתרים בודדים, ולפיכך נחשב ל"מין אדום" הנתון בסכנת הכחדה. ייתכן כי בעבר, בתקופה קרה ולחה יותר, היה רצף בין האוכלוסיות ושינויי אקלים הם שיצרו קיטוע. גם בעולם תפוצתו של מין זה מצומצמת ביותר, ומוגבלת ללבנון, ישראל וירדן בלבד.

במרכז הפרחים ניתן לראות את הצלקות הכתומות – חלק מאיברי הרבייה הנקביים של הצמח. מהצלקות של הכרכום התרבותי (*Crocus sativus*), מין אחר מאותו סוג, מופק הזעפרן, התבלין היקר בעולם.

בעונה זו פורחים מיני כרכומים נוספים בגן ומחוצה לו: כרכום השבכה (*Crocus cancellatus*), הדומה מאד לכרכום החרמון ונבדל ממנו במבנה הסיבים העוטפים את הבצל, כרכום גיירדו (*Crocus aleppicus*), הפורח בלבן ובעל מאבקים (החלק הנושא את האבקה באבקנים) בהירים, וכרכום חורפי (*Crocus hyemalis*), לבן אף הוא, אך בעל מאבקים כהים, הנפוץ מבין מיני הכרכום בארץ.